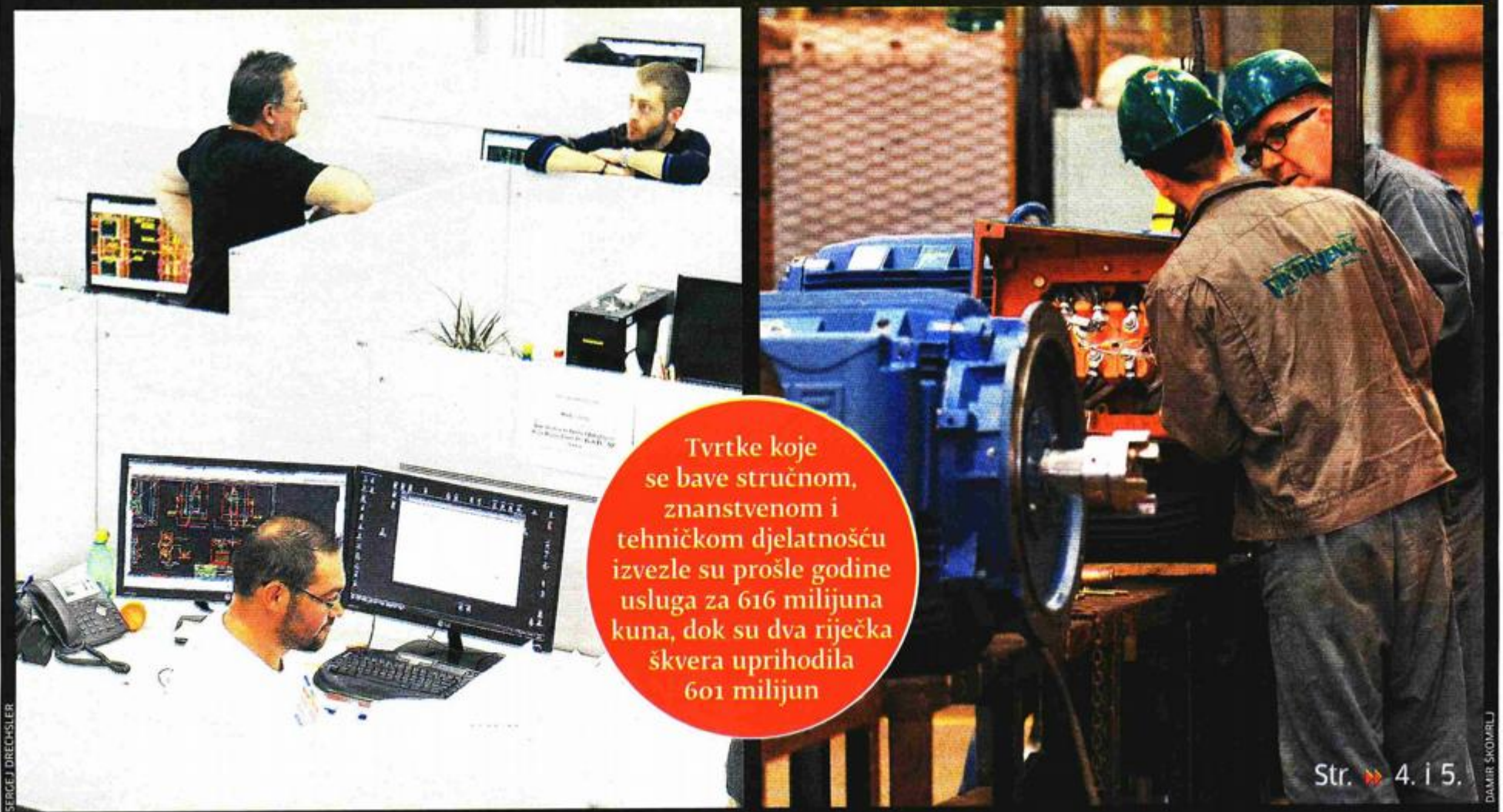

POLUGE RAZVITKA RIJEKE U 2015. ■ JGL, »3. MAJ« I LUKA, SVE JE JAČA I ZNANOST

Riječka pamet izvezla više od brodogradilišta

Tvrtke koje se bave stručnom, znanstvenom i tehničkom djelatnošću izvezle su prošle godine usluga za 616 milijuna kuna, dok su dva riječka šķvera uprihodila 601 milijun

Str. 4. i 5.

IDE NABOLJE, NO PRESLABO ZA OPORAVAK ■ GOSPODARSKE PRILIKE RIJEKE U 2015. OBILJEŽIT ĆE PRO

INDUSTRIJA NE N

Riječka »pamet« izvezla kao dva brodogradilišta

Približno isti iznos od prodaje kao »3. maj« i »Lenac« u inozemstvu su ostvarile tvrtke stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Njih 788 uprihodovalo je 1,32 mlrd. kuna, a od čega 616 milijuna u inozemstvu.

Najveći dio od prodane »pameti«, gotovo 348 milijuna, odnosio se na znanstveno istraživanje i razvoj

S teglenica »3. maj« konačno prešao na brodove, prihodi rastu pa bi u 2015. trebali rasti s 420 na 900 milijuna kuna

Početak građevinskih radova na terminalu Škrljevo očekuje se paralelno sa završetkom dokapitalizacije

JGL svoj pogon na Svilnom, popularano nazvan Pharma Valley, planira otvoriti sredinom godine

Orjana ANTEŠIĆ,
Alenka JURJIĆ

Riječko gospodarstvo ove će godine obilježiti projekti i aktivnosti tri velika sustava. Luka Rijeka kreće u dokapitalizaciju, a u drugoj polovici godine i s prvim radovima na pozadinskom lučkom terminalu na Škrljevu, investiciji vrijednoj oko 50 milijuna eura. Brodogradilište »3. maj« ponovno na svojim navozima gradi brodove, dva će biti isporučena u zadnjem kvartalu ove godine, čime udvostručuju proizvodnju u odnosu na prošlu godinu. Istovremeno, Jadran Galenski Laboratorij sredinom ove godine pokrenut će proizvodnju u novim velikim pogonima na Svilnom, u koje je ova riječka farmaceutska tvrtka uložila oko 360 milijuna kuna. Upravo se farmaceutska proizvodnja upisivala među najjače izvoznike, drugim riječima – JGL s 510 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu te dva velika brodogradilišta, »3. maj« i »Lenac« sa 601 milijun kuna.

Zanimljivo je da su približno isti iznos od prodaje u inozemstvu ostvarile riječke tvrtke koje su svrstane pod stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Upravo je u toj djelatnosti, odmah nakon trgovine, prisutan i najveći broj malih tvrtki, čak 788 te dvije tvrtke srednje veličine. Zajedno su uprihodovali 1,32 milijarde kuna, a od čega 616 milijuna od prodaje u inozemstvu. Najveći dio od prodane »pameti« u inozemstvu, gotovo 348 milijuna kuna, odnosio se na znanstveno istraživanje i razvoj.

Uvijek isti problemi

Sadašnje poslovne projekcije u »3. maju«, Luci Rijeka i JGL-u pokazuju da bi im ove godine trebali rasti prihodi, ali se značajni pomaci na bolje, općenito gledajući, u riječkom gospodarstvu ipak ne očekuju.

– Teško je perspektive našeg regionalnog gospodarstva sagledavati izdvojeno iz cjeline nacionalnog gospodarstva i europskih gospodarskih kretanja. Ne vjerujem da će se u ekonomskim pokazateljima ista značajnije promijeniti na bolje ove godine jer imamo iste probleme koje godinama sustavno ne rješavamo. Bio bih sretan da to bude puno više od onoga što svaka predizborna godina u nas obično sa

sobom nosi. Postignuti pokazatelji o rastu nacionalnog BDP-a za 0,3 postaju bolji od ranijih, ali se s tim pokazateljem ne bih posebno oduševljavao. Sve dok ne dosegne rast barem od 3 do 4 posto godišnje, nema pravih razloga za zadovoljstvo. Rast od 3 posto potreban je da redovito vraćamo dug države, kaže predsjednik HGK-Županijske komore Rijeka Vidoje Vujić te dodaje da se, u najboljem slučaju, može očekivati tek stabilizacija gospodarskih aktivnosti.

Dok grupacija kojoj je na čelu bilježi prve pokazatelje rasta u ovoj godini, predsjednik Upravnog odbora JGL-a Ivo Usmiani prilično je suzdržan u svojim viđenjima riječkih gospodarskih kretanja. »Ne vidim tu puno »drivera« koji mogu izazvati rast za koji je potrebna globalna konkurentnost. Za to, pak, morate imati stratešku kompetentnost, znanje, tehnologiju, proizvod, brend, inovativnost«, smatra Usmiani.

– Ako smo ujedno manjkavci i višak brojnih limitirajućih faktora još i birokratizirani i patimo od nekreativnosti, stvarno se nemamo čemu nadati. I uz sve što se poduzima i što se treba poduzeti, put je vrlo dug. Naime, uz gospodarski rast od 1 posto, da bi radniku minimalac od 2.400 kuna neto porastao na 4.800 kuna, treba 80 godina. A od takvog smo rasta još daleko, stav je i predsjednika Obrtničke komore Primorsko-goranske županije Borisa Vukelića.

Revitalizacija

Bilo kakva revitalizacija proizvodnje u riječkom bazenu, što posebno ističu u Udruženju obrtnika Rijeka, uvelike ovisi o brodogradnji. Nestao je velik broj obrta i tvrtki iz te branše, oni koji su preživjeli morali su se okrenuti radu u inozemstvu. »Kraljevica« je ugašena, »Viktor Lenac« nastoji držati glavu iznad vode u uvjetima višegodišnje krize broderskog, a time i njihovog tržišta remonta. Taj nestanak kooperantske radne snage i odljev u inozemstvo predsjednik Uprave »Lenca« Robert Škifić smatra potencijalno velikim problemom s kojim će se brodogradilišta suočiti u realizaciji svojih planova veće proizvodnje.

Brodogradilište »3. maj«, s novim vlasnikom, pulskom Uljanik grupom, tek treba dokazati da može poslovati po tr-

žišnim principima. Nakon više od godinu i pol dana u kojoj se trećemajaska proizvodnja oslanjala na gradnju teglenica, povratak brodova na navoze ove će godine »3. maju« udvostručiti proizvodnju, ali i prihode koji bi s lanjskih 420 milijuna kuna trebali narasti na više od 900 milijuna kuna. Premda to još nije na razini godina u kojima je »3. maj« isporučivao po četiri, pet brodova, a prihode mjerio u više od milijardu i pol kuna, ovaj pomak ipak nosi određenu težinu jer riječko brodogradilište sada posluje u bitno promijenjenim okolnostima. Dozu optimizma daje i činjenica da, uz ova dva, »3. maj« u ovom tre-

nutku ima ugovoreno još šest brodova, a ukupna vrijednost poslova u knjizi narudžbi iznosi oko 330 milijuna dolara.

Uz bok »3. maja«, po planiranim bi prihodima ove godine mogao stati i Jadran Galenski Laboratorij. Nakon što su prošle godine zbog geopolitičke i gospodarske krize na njihovim ključnim tržištima, Rusiji i Ukrajni, ali i smanjenjem cijena lijekova u Hrvatskoj, prvi put zabilježili pad prihoda, i to od osam posto, sadašnje projekcije u JGL Grupi idu u pravcu da bi ove godine mogli ostvariti 900 milijuna kuna prihoda, što je oko 100 milijuna više nego lani.

– Planovi za ovu godinu,

Trgovina prva po prihodima i po broju zaposlenih

Apsolutni primat u »krvnoj slici« gospodarstva po prihodima i broju zaposlenih Grada Rijeka ima trgovina. Trgovina na veliko i malo je u 2013. zapošljavala 7.668 Riječana i ostvarivala prihod od 6,48 milijardi kuna, ali tek 218 milijuna od prodaje u inozemstvu. U prerađivačkoj industriji i svemu što ona obuhvaća, prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, bilo je zaposleno 5.942 radnika, a ukupni godišnji prihod mjerio se u 2,87 milijardi kuna, dok su prihodi od prodaje u inozemstvu bili 1,49 milijardi kuna. U segmentu prijevoza i skladištenja u koje, primjerice, spadaju i Luka Rijeka i Jadrolinija, željeznički i cestovni prijevoz roba i usluga u riječkom su gospodarstvu sudjelovali s 2,5 milijardi kuna prihoda, od čega je 736 milijuna od prodaje u inozemstvu.

Područje terminala Škrljevo je naše vlasništvo, pa sve investicije u tom projektu podižu i vrijednost tvrtke. To jest strateški projekt za nas, ali rekao bih, ne samo za nas

Vedran Devčić,
predsjednik Uprave Luke
Rijeka

Planovi za ovu godinu, unatoč krizi na ključnim tržištima, ambiciozno su postavljeni, ali ih zasnivamo i na činjenici da smo u prva dva mjeseca uspješni ostvariti 10 posto rasta

Ivo Usmiani, predsjednik
Uprave JGL-a

JEKTI JGL-a, »3. MAJA« I LUKE RIJEKA, NO SVE JE SNAŽNIJA I ZNANSTVENA DJELATNOST

IORA BITI TEŠKA

Suvremene tehnologije kolač su koji su riječke stručne i znanstvene tvrtke uspješno »zagrizle«

unatoč krizi koju imamo na našim ključnim tržištima, ambiciozno su postavljeni, ali ih zasnivamo i na činjenici da smo u prva dva mjeseca uspjeli ostvariti 10 posto rasta, a očekujemo da te stope budu i veće. Stabilizirali smo poslovanje u Rusiji gdje smo, umjesto da se povlačimo, odlučili dodatno investirati u brendiranje naših ključnih proizvoda, a to je rezultiralo dodatnom potražnjom. Naši konkurenti nisu tako reagirali, tako da je naš udio u Rusiji porastao za gotovo 10 posto. U Ukrajini, zbog općepoznatih prilika, ne možemo zaustaviti pad, no širimo se na tržištima Bjelorusije, Kazahstana, Armenije, Gruzije, Azerbajdžana, otvorili smo veliko tržište Indonezije, objašnjava prvi čovjek JGL-a Ivo Usmiani.

JGL Grupa u fazi je skorog pokretanja proizvodnje i u Srbiji, gdje su kupili pogone

BG Pharme u stečaju. Usmiani se nada da bi to moglo uslijediti kroz nekoliko mjeseci, a trenutačno su u postupku certifikacije čime bi trebali osigurati status domaćeg proizvođača u Srbiji, a time i lakše stavljanje proizvoda na pozitivnu listu lijekova što im je dosad, navodi Usmiani, bilo nemoguće u Srbiji. Benefite očekuju i od preferencijalnog, bescarinskog statusa kojeg Srbija ima u trgovini s Rusijom.

Početkom ove godine s proizvodnjom je počela i JGL-ova tvrtka-kći, Adrialab koja je preuzela proizvodnju i razvoj ključnih proizvoda iz njihovog tradicionalnog portfelja. U pogone na Pulcu uloženo je oko 2 milijuna eura, no ono što će 2015. obilježiti u poslovanju JGL-a otvaranje je njihovog novog velikog pogona na Svilnom. Sredstva za ovu investiciju JGL je većim dijelom

osigurao kreditom HBOR-a, oko 268 milijuna kuna, kredit je ugovoren s klauzulom od tri godine počeka i rokom povrata od devet godina.

Manje obrta

– Otvaranjem naše nove proizvodne lokacije Svilno 2, popularno nazvane Pharma Valley, zaokružiti ćemo najveću investiciju u povijesti tvrtke, vrijednu 361 milijun kuna. Zasad sve teče prema planu, bez odstupanja. Planirano otvorenje je sredinom 2015., a već u lipnju počinjemo na novoj lokaciji proizvoditi aerosole, čime JGL širi portfelj farmaceutskih tehnoloških oblika te dobiva novu platformu za razvoj, objašnjava članica Upravnog odbora JGL-a Marina Pulišić. Na upit o novim zapošljavanjima, Pulišić navodi kako su u protekle dvije godine, u sklopu inten-

zivnih priprema za puštanje u rad nove tvornice, već zaposlili potreban broj radnika.

Prema podacima Komore, broj tvrtki na razini PGŽ-e povećao se u zadnje dvije godine. U prošloj godini registrirano je više od tisuću novih tako da ih je trenutačno 9.100. No, ovaj »boom« može djelovati zavaravajuće, tim više ako se usporede s podacima o broju obrta koji su, nakon velikog pada, u stagnaciji. Zsigurno je u tome bitnu ulogu odigrala i fiskalizacija.

– Mnogi se odlučuju za trgovačko društvo zbog nepostojanja standarda dokazivih stručnih znanja, kao i minimalne osobne odgovornosti u slučaju neuspjeha. I zato smo u obrtništvu županije u 2014. godini izgubili 382 radna mjesta. Najveći su udar pretrpjeli građevinari, koji se mogu nadati oporavku, i trgovci, za koje je to teško očekivati. Proizvođači su svoju kalvariju prošli prvi, kaže predsjednik Obrtničke komore PGŽ-a Boris Vukelić. Dodao je kako je gro obrtništva vezan uz kupovnu moć građana, a tu pokazatelji nisu dobri.

– Gospodarstvo može očekivati povećanje, umjesto smanjenja najamnina, rast umjesto ukidanja nevjerojatnog nameta što se zove porez na tvrtku, smanjenje svih investicija lokalne i regionalne samouprave, smatra predsjednik Obrtničke komore PGŽ-a.

Broj se obrta u Gradu Rijeci, ali i ostalim gradovima i općinama koje spadaju u prostorni obuhvat Udruženja obrtnika Rijeka, a to su Bakar, Kraljevica, Čavle i Kostrena, nakon naglog pada u 2010. i 2011., donkle stabilizirao, iako i dalje bilježi blagi pad. S krajem prošle godine, Udruženje obrtnika brojilo 2.726 članova, od kojih 2.262 u Rijeci, dok je koncem veljače članstvo lagano opalo na 2.692 odnosno 2.256 obrta sa sjedištem u Rijeci.

– Najznačajniji pad u broju

I Kostabela pred projektom od 50 milijuna eura

Turizam nikad nije bio djelatnost u kojoj je Rijeka bila jaka, no u posljednje vrijeme vide se neki pozitivni pomaci. Ipak, novih hotelskih kreveta u Rijeci nije otvoreno već duže vrijeme. Po tom pitanju najbliže realizaciji je turistički kompleks Kostabela, investicija tvrtke Tre-invest vrijednoj oko 50 milijuna eura. Ondje bi ove godine trebala započeti gradnja hotela sa 113 soba, fitness-centra, podzemne garaže, niza drugih sadržaja te 24 vile s vanjskim bazenom, i to na 25.000 kvadrata bruto razvijene površine. U djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Rijeci je 2013. ostvareno 313 milijuna kuna prihoda, od čega u hotelskom i inom smještaju 54 milijuna. Tome treba pridodati i 187 milijuna kuna prihoda od putničkih agencija, turoperatora i ostalih povezanih djelatnosti.

obrtu vidljiv je u ugostiteljskoj djelatnosti, a negativan trend prati i trgovce, građevinare, proizvodni obrt i prijevoznike, dok je pozitivan pomak zabilježen u djelatnostima uslužnog obrta i obrta za intelektualne usluge gospodarskog karaktera, kao i kod frizera, kozmetičara i pedikera, rezimira novi predsjednik Udruženja Darko Sertić, ističući kako su reindustrijalizacija i privlačenje investitora u lokalne gospodarske zone preduvjet za ponovni rast proizvodnog obrta, ali i gospodarstva u cjelini.

Premalo stručnjaka

S druge strane, direktor Znanstveno-tehnološkog parka Sveučilišta u Rijeci (Step - Ri) Boris Golob smatra kako ideju o reindustrijalizaciji treba pozdraviti, ali i da se ne treba zavaravati kako ćemo imati metalnu industriju kakvu smo nekad imali. Golob navodi kako je jaka prednost Rijeke upravo njena lokacija. Osobito sada kada Rijeka »iza sebe« ima veliko tržište Europske unije.

– Iako je cyber poslovanje sve važnije, fizička lokacija i dalje ostaje jako bitna za tvrtke i to je odlična riječka prednost. Rijeka se nalazi, slikovito rečeno, u »pupku Europe«. I potencijalno je dobro mjesto za poslovanje i tvrtkama čije su središnice jako daleko. No, velik je problem što nemamo zapsljive radne snage. Imamo puno nezaposlenih, ali ne stručnjaka na poljima suvremenih tehnologija poput ICT-a, biotehnologije. Čak i inozemne tvrtke ovdje imaju problem otvoriti podružnice jer će teško naći prihvatljive pripravnike. Imali smo tako, primjerice, slučaj jedne talijanske tvrtke koja je htjela zaposliti 15 do 20 pripravnika koje će njihovi inženjeri obučiti, međutim, to se nije uspjelo realizirati. Isto tako, izostaje prekvalificiranje ljudi sa zastarjelih vještina na struke u nastajanju – kazao je Golob, navodeći kako to nije nešto što se može napraviti preko noći te kako je riječ o sveobuhvatnom procesu koji počinje već u srednjim školama. Ukazuje Golob i na činjenicu kako je oko tisuću ljudi angažirano mimo »3. maja« u brodograđevnoj industriji, na projektima i nacrtima, i to za velike sustave, počevši od Saima na dalje. Po svim ele-

mentima se razvija i medicinska industrija.

Dokapitalizacija Luke

U veliku investiciju spremaju se i u Luci Rijeka – izgradnju i modernizaciju pozadinskog lučkog terminala Škrljevo. Procijenjena vrijednost investicije je oko 50 milijuna eura, a financiranje je planirano pretežito iz predstojeće dokapitalizacije Društva.

– Ovo je najveći investicijski projekt Luke Rijeka u novijoj povijesti. Njime ćemo značajno povećati kapacitete općenito, a osobito kapacitete za kontejnerski promet i kapacitete u multimodalnom prometu. Područje na kojem se nalazi pozadinski terminal Škrljevo je naše vlasništvo, pa sve investicije u tom projektu direktno podižu i vrijednost tvrtke. To jest strateški projekt za nas, ali rekao bih, ne samo za nas. Pored vlastitih kapaciteta, ovom investicijom će se povećati kapaciteti i konkurentnost riječkog prometnog pravca u cijelosti, pa u tom smislu ovaj projekt nadilazi interese tvrtke i ima širi gospodarski značaj za Hrvatsku, ističe predsjednik Uprave Luke Rijeka Vedran Devčić.

Početak građevinskih radova se očekuje paralelno sa završetkom procesa dokapitalizacije, početkom drugog polugodišta ove godine.

– Dokapitalizacijom ćemo osigurati svjež kapital za daljnji razvoj tvrtke. Ciljani iznos je 300 milijuna kuna i u dijelu će biti osnova za financiranje ovog investicijskog i strateškog projekta terminala Škrljevo, pojašnjava Devčić koji očekuje i novi rast prometa suhih tereta, s lanjskih 4,14 na 4,5 milijuna tona do kraja ove godine.

Nakon Ploča, i u Luci Rijeka odlučili su se ponuditi za logističko središte za istraživanje ugljikovodika u Jadranu, a potpisivanje sporazuma o suradnji s Agencijom za ugljikovodike očekuje se uskoro.

– Imamo potrebne kapacitete, iskustvo u logistici i zajedno s partnerima koje smo okupili u projektu možemo osigurati cjelovit servis stranim kompanijama. Nema dileme da će ovaj projekt biti izazov, on će sigurno značiti naš razvoj, razvoj partnera u projektu, a i drugih domaćih tvrtki, pa u tom smislu i lokalni i regionalni razvoj, zaključio je Devčić.

” Velik je problem što nemamo zapošljive radne snage. Imamo puno nezaposlenih, ali ne stručnjaka na poljima suvremenih tehnologija poput ICT-a, biotehnologije

Boris Golob, direktor Step-Ri

” Sve dok ne dosegamo rast barem od 3 do 4 posto godišnje, nema pravih razloga za zadovoljstvo. Rast od 3 posto potreban je da redovito vraćamo dug države

Vidoje Vujić, predsjednik HGK-Zupanijske komore Rijeka

” Ako smo uz manjak novca i višak brojnih limitirajućih faktora još i birokratizirani i patimo od nekreativnosti, stvarno se nemamo čemu nadati

Boris Vukelić, predsjednik Obrtničke komore PGŽ-a